

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXVI, broj 1

7. siječnja 2016.

cijena 200 Ft

Pečuški koncert s Novim fosilima

Foto: Ákos Kollár

7. stranica

Nagrade za narodnosti

3. stranica

Tamburaški festival

6. stranica

Hrvati iz BiH

11. stranica

Komentar

U svemu lošem ima i nečega dobrog

Nakon proteklih blagdana stupili smo u novu kalendarsku godinu s novim planovima i nadama za budućnost. Koliko je samo važno imati viziju za budućnost, ali je tim složenije nositi se sa starim-novim izazovima.

U svemu lošem ima i nečega dobrog, kaže narodna mudrost. Tako je to i sa statistikom, s podacima na temelju kojih donosimo i neke zaključke koji mogu, ali i ne moraju biti dalekosežni, a još manje isključivi. Misa zahvalnica posljednjega dana prošle kalendarske godine, osobito župna statistika o vjerskom životu santovačke zajednice potaknula me je na razmišljanje. Jer, kako graditi budućnost u saznanju poraznih podataka koji obilježavaju ne samo Santovačku župu nego i veliku većinu drugih zajednica. Najporazniji su matični podatci o broju krštenih i umrlih, te o broju vjenčanja. Posebnost je Santovačke župe da se tragom stoljetne tradicije do danas iznose i podatci u pogledu nacionalne pripadnosti. Tako je od 18 krštenih 2015. godine – samo četrnaestero djece ispod tri godine – 10 Mađara, 7 Hrvata i 1 Rom. Veći je problem što su dobrim dijelom posrijedi djeca santovačkih roditelja koji danas već ne žive u rodnome Santovu.

Još su porazniji podatci o broju vjenčanja. Naime, prošle se godine vjenčalo samo šest parova, dakle 12 osoba, od kojih je samo jedan mješoviti brak, a samo tri para vjenčalo se u Santovu, a tri u drugim naseljima.

Kada pak pogledamo podatke o umrlima, odnosno broju ukopa, onda se suočavamo s najžalosnijim, ali i najvjerodostojnijim podacima koji upućuju na nacionalnu pripadnost, jednako kao i na opadanje broja stanovništva. Naime, od 28 ukopa, od 28 preminulih 14 je žena i 14 muških, po narodnosti je 15 Mađara, 10 Hrvata, 2 Nijemca i 1 Slovak. Premda je u Santovu, prema podacima posljednjeg popisa pučanstva, tek 15 posto Hrvata, oni čine trideset i pet posto umrlih. Ipak, među ovim poražavajućim podacima ima nečega lijepoga, nečega znakovitog što nam otkriva svijest o čvrstoj nacionalnoj pripadnosti santovačkih Hrvata, odlučnosti u očuvanju tradicije i nacionalnih posebnosti. Naime, jedinstvena Santovačka rimokatolička župa do danas je očuvala ravnopravnost dviju zajednica, dvaju jezika, i u liturgiji i drugim vjerskim obredima poput krštenja, vjenčanja i ukopa.

Narečeno nam ipak ulijeva nadu u budućnost koju možemo graditi samo na poznavanju prošlosti i na življenju sadašnjosti. To nam pak kazuje da se santovačka hrvatska zajednica ne predaje. Unatoč poražavajućim podacima uslijed pada rodnosti, nataliteta, ali još više odseljavanjem mladih, santovački Hrvati ne odustaju od čuvanja i njegovanja baštine svojih pradjedova, što su pokazali i dokazali proteklih stoljeća, a, unatoč svim neprilikama, nastoje i danas.

S. B.

Glasnikov tjedan

Zakoračili smo u novu godinu života u jednom vrtložnom vremenu s kojim je suočena regija, kontinent i svijet što ga nastanjujemo. U tome makrosvijetu i položaj hrvatske zajednice u Mađarskoj, iz sata u sat, iz dana u dan, iz godine u godinu se mijenja nevjerovatnom brzinom. Svjedoci smo njezina nestajanja, bar kada zavirimo u matične knjige naših župa, ureda. Naravno, statistika i statističke brojke, politika u svojim izjavama i aktima naglašava „pozitivno“. Tako smo svjedoci diskursa koji je vladao godinom koja je iza nas, a mogao bi se svesti na ovo: po-

stoji na čvrstim temeljima građenim naraštajima naših predaka. Odlikovala ih je hrabrost i jaka osobnost te vjera u bolji život, kazuju oni. Kažu kako su pripadnici narodnosti izrazito sposobni na prilagodbu, ali danas je više nego jučer potrebno temeljito promišljanje i planiranje, a ne slijeđenje zadanih matrica. Na vagi je znatno više od statistike.

Mnogo više od obračuna dobivenih državnih sredstava. Pokušajmo napraviti popis hrvatskih obitelji, obitelji u kojima se još svakodnevno govori hrvatskim materinskim jezikom. Što mislite, koliko obitelji možemo staviti na spomenuti popis?

Pred Narodnosnim su odborom svi zakoni koji se dotiču narodnosti. Neki se njihovi prijedlozi cijene, drugi ne. Tako je na posljednjem zasjedanju Parlamenta u 2015. prošao i amandman po kojem državne samouprave mogu upravljati državnom imovinom. Isti odbor saslušao je u 2015. sve predsjednike držav-

nih samouprava te naglašava dobru suradnju sa Savezom državnih samouprava.

Neki narodnosni portali bilježe da je predsjednik Mađarske u prvim minutama 2016. čestitao Novu godinu. Donose kako „među pripadnicima narodnosti nije ostalo neprimijećeno da je János Áder dva puta, i na početku i na kraju svoga govora, istom rečenicom čestitao Novu godinu Mađarima, a ne građanima Mađarske. Svijetu je Áder poželio mirnu, Europi spokojnu, Mađarskoj uspješnu, a Mađarima sretnu Novu godinu.“

Po statističkim podacima zadnjeg popisa pučanstva, u Mađarskoj oko 10 % sveukupnoga stanovništva pripadnici su neke od narodnosnih zajednica.

Zakoračili smo u novu godinu života u jednom vrtložnom vremenu s kojim je suočena regija, kontinent i svijet što ga nastanjujemo. U tome makrosvijetu i položaj hrvatske zajednice u Mađarskoj, iz sata u sat, iz dana u dan, iz godine u godinu se mijenja nevjerovatnom brzinom.

većana potpora za civilne udruge na 330 milijuna, otprilike toliko i za kulturne aktivnosti narodnosnih zajednica, potpora kampovima povećana je na 270 milijuna forinti. U roku od dvije godine potpora narodnosnim zajednicama u Mađarskoj porasla je s četiri milijarde do osam milijardi forinti, kazuje i predsjednik Narodnosnog odbora Mađarskog parlamenta. Zamjetno je kako se državno narodnosno politiziranje preselilo, u udruhu koju čine predsjednici državnih narodnosnih samouprava, Savez državnih narodnosnih samouprava, i u Narodnosni odbor Mađarskog parlamenta. Sjednice ovoga potonjeg tijela javne su i zapisnici dostupni, doduše, s malim zakašnjenjem javnosti, a Savezove su sjednice uglavnom zatvorene za javnost.

Ima optimista koji vjeruju da sve

Branka Pavić Blažetin

Nagrade za narodnosti

Dr. Ernestu Bariću uručena Nagrada za narodnosti

Dr. Ernest Barić u društvu ministra ljudskih resursa Zoltána Baloga i državnog tajnika za vjerske, narodnosne, civilne i društvene odnose Miklósa Soltésza

Na svečanosti u Pesti Vigadóu, 17. prosinca 2015. godine, ministar ljudskih resursa Zoltán Balog i državni tajnik za vjerske, narodnosne, civilne i društvene odnose istoga ministarstva Miklós Soltész uručili su Narodnosnu nagradu. Narečeno se odličje dodjeljuje onim osobama, udrugama ili narodnosnim samoupravama koje su se istaknule na društvenome, prosvjetnome, kulturnome, vjerskome, znanstvenome polju narodnosti u Mađarskoj ili na polju informiranja njihova javnoga mnijenja, te se dodjeljuje po prijedlogu premijera Mađarske Viktora Orbána. Toga je dana uručeno deset Nagrada za narodnosti, među inima i dr. Ernestu Bariću, umirovljenome voditelju Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, ujedno i umirovljenome prvom ravnatelju Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj. Na svečanosti su među ostalim nazočili prvi tajnik Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti Berislav

Dr. Ernest Barić nagrađen je za svoj doprinos na području znanstvene kroatistike u Mađarskoj.

Živković, glasnogovornik hrvatske manjine u Mađarskome parlamentu Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj Ivan Guban i ravnatelj Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj dr. Stjepan Blažetin.

Ministar ljudskih resursa Zoltán Balog u svom obraćanju javnosti naglasio je kako multikulturalizam ima duboke povijesne i kulturne tradicije u Karpatskome bazenu. „Postoje takva razdoblja u suživotu naših naroda, naših narodnosti u Karpatskome bazenu, koja mogu biti uzorom današnjice za buduće naraštaje. (...) Odlikovani svaki dan neumorno, ustrajno i požrtvovano rade za očuvanje narodnosne kulture. Njihov rad ujedinjuje zajednica i radost, jer čuvanje narodnosne kulture, mađarske kulture jest izvor sreće” – reče ministar Balog.

Dr. Ernest Barić nagrađen je za svoj doprinos na području znanstvene kroatistike u Mađarskoj. „Nikada nisam računao da ću dobiti priznanje, pa onda za to ću raditi. To je moja životna preokupacija, ljubav raditi s mladima, istraživati i ponešto što sam naslijedio od svojih roditelja, te isto tako i zalaganja i odricanja. Vrlo se često spominje zalaganje i odricanje, međutim tko se bavi znanstveno-istraživačkim radom, dobro zna da mora biti trijezan, mora biti izdržljiv jer uspjesi ne dolaze preko noći. U svakom slučaju, taj posao mi je prirastao srcu. (...) Zahvalan sam u prvom redu onima koji su me predložili” – reče među inima za Medijski centar Croatica dr. Barić. Čestitamo dr. Ernestu Bariću, te mu želimo mnogo zdravlja i ustrajnosti!

Kristina Goher

Raspisani natječaji za narodnosti u Mađarskoj

Fond za potporu Ministarstva ljudskih resursa 18. studenoga 2015. godine raspisao je natječaje za narodnosti za 2016. godinu koji su dostupni na www.emet.gov.hu. Natječaji su otvoreni do 10. siječnja 2016. godine. Na poticaj državnih narodnosnih samouprava i na prijedlog parlamentarnog Odbora za narodnosti u Mađarskoj, u odnosu na 2015. godinu okvirni iznos potpore u proračunu za 2016. godinu utrostručen je sa 110 na 330 milijuna forinta, i to za djelovanje narodnosnih udruga i za narodnosne kulturne programe. Okvirni iznos za podupiranje učeničkih kampova također je utrostručen: s 90 na 270 milijuna forinta.

Za usavršavanje pedagoga u odnosu na prošlu godinu iznos je povišen s 50 %, dakle u 2016. godini na 15 milijuna forinta. Povišene potpore osiguravaju bolje uvjete nego prije za narodnosne samouprave, civilne udruge i ustanove.

KALAČA – Hrvatska samouprava grada Kalače priređuje već uobičajenu pokladnu priredbu Lakomac, koja će se održati 16. siječnja ove godine, s početkom u 18 sati. U predvorju Katoličke ustanove na Astrikovu trgu nastupaju baćinski Pjevački zbor „Ružmarin“, dušnočki KUD „Biser“ i kalački Pjevački zbor „Ružice“. Goste će zabavljati dušnočki Orkestar „Zabavna industrija“.

Rodjendanski razgovor s Franjom Pajrićem, prvim predsjednikom DGHU-a, prilikom srebrnoga jubileja Društva

„Jedno sime, ko se je zasijalo ovde pred petsto ljet, je jako teško iskrčiti!”

UČITELJ. Ako se bilo kade izgovori ova profesija, starija i sridnja generacija Gradišćanskih Hrvata veljek zna za koga je rič. Negdašnjemu direktoru koljnofske škole njegovi se bivši školari i dandanas obraćaju iz poštovanja s ovom titulom. Medjutim, Franjo Pajrić st. je svenek bio i motor gradišćanskoga žitka, odbran je i za prvoga predsjednika Društva Gradišćanskih Hrvata u Ugarskoj, čije mišljenje i danas s posebnim užitkom moremo slušati i prijati. Povodom 25. jubileja utemeljenja DGHU-a i 75. rodjendana prvoga predsjednika ovoga društva, sjeli smo u Kisegu za velikom svetačnošću s Franjom Pajrićem da čujemo nekoliko riči o početku, razvitku, iskustvi i uspjehi krovne organizacije našega gradišćanskoga naroda.

Razgovarala: Timea Horvat

Franjo Pajrić na kiseškom jubileju Društva

Danas je srebrni jubilej DGHU-a, a sad jur mirno moremo reći da ste Vi nešto na noge postavili, što i dandanas živi. Jeste li mislili u onu dob da će vaša odluka tamo u Sambotelu ovako dugo durati i ovakove posljedice imati?

– To nije nek moja odluka bila. Mi smo bili u Budimpešti na sjednici, ali onda jer jur sve pucalo u Demokratskom savezu Južnih Slavena u Mađarskoj. Već ništa nije tako bilo kot prlje, i pokojni Djuro Ipkojić mi je ovako rekao: «Mi sad idemo domom, pak ćemo od svakoga sela pozvati Hrvate ki zastupaju onde hrvatstvo, i u Samboteli budemo napravili Društvo Gradišćanskih Hrvata u Ugarskoj. Ti ćeš biti predsjednik, a ja ću biti tajnik!» Ovo smo se dogovorili, a na sjednicu smo pa pozvali Miju Karagića, iz Austrije Mirka Berlakovića, onda da bude i vjera nazočna, Dumović gospodina, i već ljudi iz svakoga sela. Statut i sve ostalo smo izglasali, kot je Šandor Horvat rekao, mi smo onda i dalje gledali, da ćemo veze držati sa starom domovinom iako onda još Hrvatska nije bila samostalna republika. Meni se je to vidilo da smo se

htili za sve pominati i da smo bili složni. Tako smo hteli svenek od sjednice proći, onda ćemo ovo urediti, to napraviti, a svaki neka doma ljudem veli, nazvisti, o čemu je bilo rič, je li to bila kakova priredba, ali nešto za školstvo, ali za čuvarnice.

Po vašem mišljenju koji su najveći uspjehi ovoga društva?

– Za najvažnije držim da nam je uspelo zapeljati onda književni gradišćanski jezik va naše škole, a drugo da smo mogli va Samboteli utemeljiti na Visokoj pedagoškoj školi Katedru hrvatskoga jezika i književnosti, va čem nam je prof. Karol Gadanji jako čuda pomagao. Ako njega nij', onda ne bi to bili mogli, kad krez njega smo pa dostali dekana da va to privolji. Onda smo Šoproni počeli s odgojiteljicami na Visokoj školi, i to nam je bilo uspelo, ali, nažalost, tod se je ugasilo zbog toga, kad već nismo imali takovu peršonu ka bi to bila dalje peljala. Kad je profesorica prošla u Austriju, onda se je tote sve izgubilo. To je tamo jako dobro bilo, aš te mlade ke ćedu biti odgojiteljice va čuvarnica, ako ne znadu hrvatski, to je zapravo velik problem. Dom je nek onda dom, ako su roditelji tolerantni, ali to znamo, ako je jedan Hrvat, jedan pak Ugar u hištvu, ja neću reći da je svenek tako, ali najveć puti Ugar dobene da bude razgovorni jezik va obitelji ugarski. Imamo i takovih primjerov kaj ta človik, ta Ugar veli da ja imam družicu, ali žena muža, ki već zna nek ja, neka dica već budu znala, nego ja. Ako jedan jezik znam dati, to je već i onako čuda, kad mi nismo grofi pa baroni da bi im mogli imanje dati. A ki zna dva jezike, ta se jur tretoga za čuda laglje nauči. Sad vidimo, kad su se granice otprle, jur blizu dvajset ljet tomu, ti, ki su znali hrvatski, ti si lipo kruh zasluživadu va Esteraji, a ki ne znadu, ti su doma va prodavaonica, na pošti, simo-tamo. Krez hrvatski jezik su došli tamo, kamo su došli, a sad su se naučili još jedan, nimški jezik, a to va familiji vidu da je jezik jako važan. A mi ga nek tako znamo obdržati, ako obitelj podupira te cilje, ča ima škola, ali, nažalost, kot sad vidimo u jedni seli su zaprli naše škole. Je to Unda, je to Hrvatski Židan, pa ako ovako bude dalje šlo, onda će se ta hrvatska svića, lampuš ali lampion ugasiti, ali sad još kako-tako sviti. Moremo pogledati, ča je bilo pred 25-imi ljeti po seli, i ča je danas, recimo u Umoku, Vedešinu, ke smo bili pred tridesetimi ljeti otisali, kad se nijedan človik nije javio za Hrvata. Neću nigdar zabiti, Geze Völgyija oca sam nagovorio da kad bude popisivanje stanovništva, neka se jedini javi za Hrvata u Vedešinu. No popisivanje je prošlo, ja sam prošao pitati: – Tetac Ferenc, kako je prošlo? Veli, "sad si premislite, ta me pitao, ča sam ja po narodnosti? Ja sam rekao Hrvat. Pa me onda dao ispitkovati, je li znam pisati pa štati? Ne, sam ja rekao. Pa me pitao, onda kakov Hrvat ste vi, kad ne znate još i štati niti pisati?! No sad sam se podao, veli, tako da nisam se još i za to javio, ča sam onda bio rekao da ću učiniti. Recimo, oni u Vedešinu i Umoku su već davno izgubili to, ča bi

morali dalje nositi, kad i gospodina nisu imali, škole nisu imali hrvatske. Vidimo sad Umoki, kad ništ' nij' bilo, pa je došao jedan Koljnofanac, Janoš Sallmer tamo, malo tambura, malo ovo-ono, danas sam vidio načelnika pa Jošku Jurinkovića ovde, ter se veselju da oni imadu kulturno društvo da su Hrvati. Kad sam bio Hečki, tete su se pominale da su bile na priredba, pa su se hrvatske jačke jačile. Tako jedno sime, ko se je zasijalo ovde pred petsto ljet, je jako teško iskrčiti. Mi ne smimo biti nezadovoljni, nek zadovoljni, ali ne s tim ča je, nego svenek moramo već kaniti, već prilike dati mladini, kot je sad ova prilika Samboteli da kanu imati školu, kamo se znadu naša dica javiti, ako se kanu hrvatski učiti. Sad, je li će ovo dobro biti, za to se mi ne moremo pominati! Mogućnost ako je, ta se mora zagrabiti, a dojduća vrimenta čedu nam pa povidati, je li smo mi još tako vitalni, kako mislimo ili nismo. Va Švedskom za jedno dite držu cijeli razred, a mi kanimo dalje pojt na ovoj politici da manjine budu imale sve veću slobodu, aš to je bogatstvo jednoga naroda. Na već glasi jačiti je za čuda lipše, nek na jednom glasi. Tako ja mislim, ča smo počeli pred 25-imi ljeti kad je mogućnost bilo, to funkcionira, ali najvažnije bi bilo da budemo i dalje složni. A ki kraj vuču, tim se more reći, ti naš glas nisi dostao ili nisi dostala. Kad ovde vidimo da jedni kanidu pojt va državnu samoupravu pa simo-tamo, a onde zanemariti gradišćansko društvo, to se ne da! To se ne smi učiniti!

Po vašem mišljenju, unutar Društva što more biti još dostignuće, recimo za mladinu?

– Ovo je sad jako neugodno, kad Timea me pita, ali jednoč smo bili Petrovom Seli, onda je Timea još bila divičica, a sad je ovde jur dama ka je vandala knjige i skrbi se za nas. Ovo je, ćemo reći, uspjeh da je mogla zrasti jedna ruža hrvatska med nami, ku mi rado potpiramo i rado si štemo nje članke. Ovo je jedno dugovanje, a drugo je da se je mladina počela aktivizirati u jedni seli, kot ćemo reći Petrovo Selo. Odakle je sad i predsjednik Društva, mlad, vitalan ki ima talente i mogućnosti. Onda i Koljnof, a drugi se moru ovim priključiti, a ja vidim da mladina se razumi. A državna samouprava, je li joj se vidi ali ne, ona proporcionalno mora te pineze dati, ča na raspolaganje stoji gradišćanskomu društvu da budu mogli za mladinu za dicu načinjiti ljeti nešto. Kad ljeto je jako dužičko, onda se more tako čuda svega urediti da mladina neka ne pohaja simo-tamo prez cilja, nego da imadu sakaračke tabore, je li je to tamburaški, folklorni ali čitalački, je li pišaču, to je svejedno ča se izmisli. Važno je da se ta hrvatska rič širi med mladinom, a kad ta mladina zagriže va to, kad vidi da ovo nij' čemerno, ovde se zna i zabavljati i mulatovati, onda to ne more biti, ja mislim, čemerno, nego dobro.

Čudaputi velimo da, nažalost, na neke priredbe nij' pinez. Kako ste vi to riješili pred 25-imi ljeti, kad dobro znamo da onda je bilo još manje pinez, još manje financijskih potporov? Što ste morali, što ste mogli izmisliti da napravite svoje programe?

– Prvo smo organizirali ovo Društvo, a zatim va svakom seli isto društvo, ko je bilo na sudu zabilježeno. A kad je bilo zabilježeno na sudu, ono se je moglo naticati za razne fonde, onda se je moglo za razne prilike prositi pinez, a Geza Völgyi ki još i danas djela pri Društvu, on je zadužen za to da gleda ova naticanja, ča dojde van od ministarstva, ka su naminjena za manjine. On je to kopirao i je poslao va svako hrvatsko selo toj peršoni ka je bila odgovorna za to i tako je svaki znao za čega se more držati. I tako se pa to sve uredilo. Danas jur ovo ide tako, kot kad bi bilo namazano, ja tako vidim.

Čuli smo i to da Vi drugi tajedan svečujete svoj 75. rođendan, a kad pogledamo da ovo društvo je napravljeno pred 25-imi ljeti, onda ste vi sa pedeset ljet postali predsjednik. Kako ste onda mislili, ja si moram zeti za ovu funkciju, kad još moram dati nešto ovoj re-

Dva poznati Gradišćanci: Franjo Pajrić i Lajoš Škrapić

giji, Gradišćanskim Hrvatom, i da li ste danas gizdavi zbog toga da ste Vi postali zapravo prvi predsjednik ovoga Društva?

– Neću reći da sam gizdav. Ovo je bilo tako, kot je Djuri bači rekao: Ti ćeš biti predsjednik! Ali drugi se nije javio onda za ovu funkciju, iako bi ja radje vidio kad bi se za to zeo ki človik bliže, aš Sambotel je od nas 60 km daleko. Tako da ako smo htli ča urediti, onda smo morali dojt Sambotel većputi, a vrime je, ne nek onda, nego i danas, još jače pinez! I zbog toga kad svaki smo imali svoj posao zapravo, zač su nas plaćali, a za ovo nismo ni filera dostali mi. Ovo smo djelali za «Bog plati» zapravo, i to je lipo da smo to djelali, ali je tako ovo došlo, aš mi smo kanili da ovo bude. Va tom momenti sam ja bio potriban človik, meni srića ali nesrića, ne znam, ali ganulo se je i mene to veseli da je još i danas ovako. A kako smo čuli, jedni su rekli za 25 ljet ćemo se viditi, no onda bi bio človik jur sto ljet, a sad do sto ljet još i doktori jako ne živu, a ti si jače merkadu na zdravlje nego mi.

Kako Vi mislite na kojem mjestu je danas DGHU, kad imamo polig toga u svakom selu hrvatske samouprave, a još k tomu i županjske hrvatske samouprave?

– Mislim da se naše Društvo razvija va svakom pogledu, aš dojdou od svakoga sela takove peršone ke kanu ča stvoriti, ča organizirati. Cilj im je da mladinu kako-tako skupa poberu, jedni igrokaze djeladu, oto je jako lipo, drugi opet tancadu, a treći tamburadu, a je tako da ovo sve ide u jedni seli, a u jednim nek ide početak ćemo reći da se malo zajaču, a kašnje pa dojde to drugo.

Danas smo na pozornici vidili sve te vridnosti, jeste mislili da Gradišće ovoliko svega ima?

– To sam mislio da imamo ali svaka čast i Kisežanom da su ovo ovako lipo organizirali i za ovoliko ljudi napravili ovo sve da su se mogli najisti i napiti. Sve je bilo super, ja je nek pohvaliti znam!

Još jednoč Vam i ovako posebno željim sretan rođendan, živite u zdravlju med nami i da se još čudaputi najdemo pri ovakovi hrvatski prilika...

– Lipa hvala, a ja vam željim da doživite penziju pa ju vučete još 30 – 40 ljet, aš to je najlipše, kad ništ ne morate djelati, a penzija vam dojde, pa ju lipo znate potrošiti!

II. tamburaški festival u Dušniku

Dana 12. prosinca u Dušniku je drugi put zaredom priređen Tamburaški festival na kojem se okupilo šest tamburaških sastava i umalo stotinu mladih tamburaša. U dupkom punoj dvorani doma kulture posjetitelji su uistinu mogli uživati u pretežito hrvatskoj, ali i mađarskoj tamburaškoj glazbi, narodnoj pjesmi i tamburaškim uspješnicama.

Uime organizatora okupljene je pozdravio Dávid Pozsonyi.

je izrazio zadovoljstvo s velikim brojem mladih tamburaša koji čuvaju i njeguju tamburašku tradiciju. Na kraju je svima poželio sretne nadolazeće blagdane, čestit Božić i sretnu novu godinu.

Uime organizatora okupljene je pozdravio Dávid Pozsonyi, član budimpeštanskog Orkestra «Babra» i dušnočke «Zabavne industrije», među njima posebno uzvanike, predsjednika Županijske hrvatske samouprave Josu Šibalina, zastupnika Hrvatske državne samouprave Stipana Balatinca te predsjednike kalačke, bačinske i dušnočke hrvatske samouprave Ladislava Saboa, Franju Anišića i Matiju Mandić Goher. Zahvalio je Županijskoj hrvatskoj samoupravi te mjesnoj Seoskoj i Hrvatskoj samoupravi na potpori kojom su pridonijeli ostvarenju priredbe.

Festival je otvorio mohački tamburaški orkestar Józsefa Kovácsa Versendija, koji je utemeljen prije deset godina, njeguje ponajprije mohačku tamburašku tradiciju. Voditelj je orkestra primaš József Kovács Versendi koji svira već četiri desetljeća. Svirao je u KUD-u „Baranja“, bio je član mohačkog i vršendskog tamburaškog orkestra. S Györgyem Tiszaijem 1994. godine utemeljio je Mohačku tamburašku školu. Dobitnik je priznanja Mladi majstor narodne umjetnosti i Počasnoga građanina Mohača.

Tamburaški sastav bajske Osnovne umjetničke škole «Danubia» osnovan je u jesen 2013. godine pod vodstvom učitelja tambure Attila Csuraija, a članovi su mu tamburaši iz Baje, Bate, Sárpilisa, Decsa i Santova, učenici tamošnje Hrvatske škole. Njuguje hrvatsku, mađarsku i romsku tamburašku glazbu. Lani su osvojili prvo mjesto na mohačkome državnom natjecanju u otkrivanju nadarenih glazbenika, a na mađarskome glazbenom festivalu dva puta dobitnici su zlatne, a jednom istaknute zlatne medalje izvrsnosti. Nastupaju redovito na

gradskim priredbama i u okolnim naseljima, a uz domaću glazbu njeguju i klasične melodije.

TS „Šetnja“ iz gradišćanskoga Hrvatskog Židana osnovan je početkom 2014. od mladih članova iz gradišćanskih naselja. Njuguje prije svega zabavnu i modernu hrvatsku tamburašku glazbu te gradišćanskohrvatske narodne napjeve. Nastupa na raznim festivalima, zabavama, i kao prateći orkestar gradišćanskohrvatskih kulturno-umjetničkih društava. Voditelj je orkestra basprimaš i vokalist Marko Šteiner.

TS «Danubia» (Dušnok – Pečuh) utemeljen je 1995. godine pod vodstvom učitelja tambure Grge Kovača, danas nastavnika glazbe u pečuškoj Hrvatskoj školi. Četrnaest godina članovi su mu bili samo Dušnočani, a danas okuplja i tamburaše pečuške Hrvatske škole. Na repertoaru imaju u prvom redu hrvatsku tamburašku glazbu, ali i sve drugo što se na tamburi može odsvirati. Tako su se i ove večeri predstavili sa šarolikim repertoarom, a nastup su svojim pjevanjem uljepšale Bačinkinje Dorottya i Laura Fekete. Koristeći se prigodom, organizatori su čestitali orkestru i njegovu voditelju Grgi Kovaču 20. obljetnicu rada.

TS «Pántlika» (Bata) njeguje mađarsku tamburašku glazbu Sárköza. Utemeljen je 2010. godine s narečenim imenom ukazavši da njeguje ponajprije mađarsku tamburašku glazbu Zadunavlja iz okolice Decsa, Bogyiszlóa, Tolne i drugih naselja. Voditelj je orkestra Bence Szabó, a mađarske narodne pjesme pjevala je Anna Magdali.

Festival je zatvorio budimpeštanski Orkestar «Babra», koji njeguje južnoslavensku tamburašku i glazbenu tradiciju. Kako sami ističu, a u što smo se mogli i sami uvjeriti, tradicija uz modernu obradbu obilježava njihovu svirku. Osnovali su se kao studenti budimpeštanske Glazbene akademije Ferenca Liszta. Redovito sviraju na koncertima i plesanicama. Voditelj je orkestra Dávid Pozsonyi, jedan od glavnih pokretača i organizatora Tamburaškog festivala u Dušniku.

Po završetku koncerta svi su sudionici pogošćeni večerom, a program je završen plesanicom uza «Zabavnu industriju».

S. B.

TS «Danubia» (Dušnok – Pečuh)

S Novim fosilima na pečuškom koncertu

Već se desetljećima uoči božićnih blagdana, u Pečuhu organizira hrvatski božićni koncert. Događao se on tijekom proteklih desetljeća u svečanoj dvorani Medicinskog fakulteta, u pečuškome nacionalnom kazalištu, ovdje-ondje, a već petu godinu, od prosinca 2011., on se održava u pečuškoj Koncertnoj dvorani Kodály. Tijekom proteklih godina mijenjali su se oni koji su potpisivali organizaciju koncerta, pa i ovoga. Počelo je 2011. godine gostovanjem Kiće Slabinca, pa Olivera Dragojevića, Miroslava Škore, Gorana Karana do Novih fosila. Skup je to imena onih koji su posljednjih pet godina nastupili na hrvatskome božićnom koncertu u Koncertnoj dvorani Kodály, koja može primiti 999 gledatelja. Ove su se godine ulaznice prodavale po cijeni od tri tisuće forinti, a «planule» su u svega nekoliko sati. Koncertna je dvorana, kao i zadnjih godina, dobivena na besplatno korište nje putem natječaja za potporu programa civilnim udrugama, što ih raspisuje poglavarstvo grada Pečuha, koje je dobila Udruga baranjskih Hrvata. Ona, u suorganizaciji s pečuškom Hrvatskom samoupravom, potpisala je organizaciju Božićnog koncerta 2015. Na plakatu smo, pročitali uz organizatore i imena podupiratelja: Savez Hrvata u Mađarskoj, Zajednica podravske Hrvata, Hrvatska državna samouprava i Croatica d. o. o.

Okupljenima se u dvorani obratio pečuški dogradonačelnik László Óri, generalna konzulica Vesna Haluga i predsjednik Hrvatske državne samouprave, koji je ujedno i predsjednik pečuške Hrvatske samouprave, Ivan Guban. Program je vodila novinarka hrvatskih radijskih i televizijskih programa pri MTVA Renata Balatinac.

U prvom dijelu večeri nastupilo je pečuško Hrvatsko kazalište s dramom Rajmunda Kupareoa Porođenje koju je postavilo na scenu 5. prosinca 2015. godine. Bio je to dio iz ovoga misterijskog prikazanja, postavljenog kazališnog uprizorenja, koji nas je uveo

u problematiku svjetla i tame, dobra i zla koje preispitujemo Kristovim rođenjem. Radnja se vrti oko djevojke Abigajile koju je oholi rimski satnik Marcijal iskoristio i odbacio, a koja je odbačena rodila gluhoonijemog sina. Mesijinim dolaskom kojeg iščekuju Židovi, i njegovim rođenjem svjedoci smo čudotvorstva sina Božjega koji između ostaloga ozdravljuje gluhoonijemog Abigajilina sina.

S Novim fosilima bio je Marinko Colnago, jedini živući član prve postave Novih fosila, koji je s pokojnim bubnjarom Slobodanom Momčilovićem Mokom osnovao omiljeni sastav 1969. godine, a kojima se pridružio Rajko Dujmić 1976. godine, koji se prethodne godine «rastao» od Novih fosila te zaštitio ime Novi fosili u Republici Hrvatskoj. Uz Marinka na pečuškom koncertu bili su Vladimir Kočiš Zec i Sanja Doležal. Ovaj trio Marinko, Zec i Sanja, od 2013. godine nastupa skupa u Novim fosilima. Tako je bilo i na pečuškom koncertu, a pratio ih je sastav mladih glazbenika. Nastupom su oduševili pečušku publiku. Publici koja je odrasla uz pjesme Novih fosila, koji su na hrvatskoj glazbenoj sceni već umalo četrdeset godina. Publica je pjevala zajedno s Fosilima te stvorila neponovljiv ugođaj. U stanci koncerta bilo je prilike za druženje, razgovore i čestitke uz pogačice i vina iz vinarije Kovács-Harmat. Koncertu je slijedio prijam za uzvanike i izvođače.

Branka Pavić Blažetin
Foto: Á. Kollár

Ilustracija Manuela Šumberca

Publici se obratila i generalna konzulica Vesna Haluga.

U organizaciji Uprave Zsolnayjeve baštine, u Zsolnayjevoj kulturnoj četvrti – E78 – u Galeriji peći priređena je izložba hrvatskog ilustratora Manuela Šumberca. Izložbu, 10. prosinca, otvorio je pisac Károly Méhes. Dostupna je javnosti do 5. siječnja 2016. godine. Dan prije u svečanoj dvorani Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleža, Manuel Šumberac imao je radionicu s učenicima viših razreda osnovne škole. Naslov je pečušskog postava Fehér Álmok što bi u hrvatskom prijevodu bilo Bijeli snovi. U spomenutoj Galeriji izlagao je velik broj mađarskih suvremenih ilustratora. Manuel Šumberac prvi je ilustrator izvan granica Mađarske koji izlaže u ovoj Galeriji. Mladi 27-godišnji umjetnik rodom iz naselja Santalezi pokraj Labina, završio je Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu. Živi u Zagrebu i u kratkom vremenu nakon studija diplomirao je animaciju i nove medije, stekao velik ugled i u Hrvatskoj i izvan nje. Godinama je plodno surađivao s grafičkim dizajnerom, ilustratorom Zdenkom Bašićem.

Pečuška izložba u prvom redu prikazuje vlastite ilustracije koje nas vode u umjetnikov bajkoviti svijet. Ilustracije Snježne kraljice, Božićne bajke, Babe Jage, ilustrirane američke abecede...

Kako kaže gosp. Šumberac za Medijski centar Croatica, dogovori oko pečuške izložbe počeli su prije godinu dana na sajmu knjiga u Puli. Pozvali su me u rujnu i predložili izložbu, malo sam dvojio, ali sjelo je sve na mjesto i pristao sam te smo se dogovorili oko koncepta izložbe, gdje se vidi presjek mog ilustratorskog rada. Ovo je prva moja veća izložba. Nisam volio do sada raditi izložbe, a mislim kako neću voljeti ni od sada, jer to je komplicirani proces koji traje i koji izaziva puno vremena iako na prvi pogled sve izgleda jako jednostavno, kaže gosp. Šumberac. Volim se nazvati kreativcem jer se bavim ilustracijom, slikanjem, skulpturom, režijom, animacijom, potajno pisanjem, svime pomalo, kaže ovaj magistar animiranog filma i novih medija. Uz ilustracije na zidu na pečuškoj izložbi izložene su i knjige koje je ilustrirao Šumberac jer, po umjetniku, ilustracija zaživi tek uz tekst. Kad bih baš morao birati, odabrao bih da sam netko tko

nešto stvara, netko tko svoje zamisli i određeni košmar u glavi pokušava ispričati, nastoji vizualizirati, bilo to kroz crtež, animaciju, film ili knjigu. Odaberem jednu ideju, neki tren koji mi se vrti po glavi i nastojim je razraditi. Neka te ideje proizlaze iz crteža, nekad iz jedne riječi, nekad iz čitanja, a nekad iz čistoga gledanja u okolicu oko sebe. Naravno da u nekom trenutku ta inicijalna poruka koju nastojim ispričati mora biti jasna i gledatelju/čitatelju, ali u startu je dovoljno da je jasna meni, da mene tjera na razmišljanje i na potrebu za njezino razvijanje, kaže Šumberac.

Ilustrirana abeceda «Steampunk City, An Alphabetical Journey» zbroj je robusnih i vebnih ilustracija izdana prije godinu dana, a prve su skice nastale prije dvije godine. Odlikuje ih jaka perspektiva. Impresivan dio je to projekta koji je u mojoj glavi koji želim ostvariti donoseći abecedu, donoseći zapravo jedan grad. Tekst uz ilustraciju 26 slova američke abecede pisao je Benjamin Mott. Uz rečeno mogu se vidjeti ilustracije knjige Snježne kraljice, ilustracije iz knjige Baba Jaga i Div Zaborav na tekst Romana Simića Bodrožića, te osobne ilustracije u obliku karata koje nisu do sada izložene. Izvršna postava tih 50 malih fragmentiranih radova (izgledaju kao karte) dobiva svojevrsnu lančanu reakciju. Ilustracija 21. stoljeća ne može bez računala, kako god okrenuli, završit će u računalu i biti tiskana, ali računalo samo ne može riješiti problem ilustracije koji zahtijeva ideje i znanja o motivima, tradicionalnim tehnikama, tekstovima, mitovima, poviješću umjetnosti, citatnom pismenošću kojoj bi trebao biti vičan čitatelj, gledatelj...

Kao zanimljivost navedimo da je u srpnja u pečuškoj Galeriji M21 unutar Kulturne četvrti Zsolnay otvorena ULUPUH-ova izložba INTERAKCIJE – Suvremena primijenjena umjetnost iz Hrvatske. Pod jedinstvenim nazivom „INTERAKCIJE – Suvremena primijenjena umjetnost iz Hrvatske“ mađarskoj se publici predstavio odabir ostvarenih ULUPUH-ovih projekata unatrag protekle dvije do tri godine. Nositelj je projekta bio ULUPUH u partnerstvu s Upravom Zsolnayjeve baštine iz Pečuha i Mađarskim kulturnim institutom u Zagrebu. Poticatelji su projekta Tahir Mujčić i Andrea Bassi.

Branka Pavić Blažetin

Trenutak za pjesmu BEČI SAN SE U BEČU

„Evo me ovod poslin triest godin“
ča bi reka Toma Bebić.
I dunkve, poslin triest godin
bi san u Beču.
Sve mi izlampilo ča san zna dojča
osin onega:
Vo ist gešeft fir fiš matrial?
Izbeči san se u Beču.
Posta san bečar.
Izbečira san dalmatiniše poezie
za naše bečare u Beču
a oni su izbečeni i inkantani supali:
Jugo, bura, riba, pura,

levantara kurba stara,
borše, morše, patimenti,
strišo, lišo, čikadenti.
Kad je finilo,
ušalta mi se niki Osterajher
i uzdahne s pogledom u plafon:
Wien, Wien!
Vin, vin – rebatijen i ja,
crno, more li crno,
danaska mi petak
a i zasluži sam.
A je san se beči u Beču.

*Nikša Krpetić
Koljnof, studeni 2015.*

Visoko odlikovanje Črljenoga križa

Srebrna spomen-medalija Petrovišćanki Ildiki Pataki-Hogya

Na inicijativu Črljenoga križa 27. novembar sad jur od 1988. ljeta je u ovoj državi Dan darovateljev krvi. Toga dana brojni pomoćnici, a i organizatori ter humanitarne udruge dobivaju priznanja i zahvalnice. U glavnom gradu Ugarske, na Sveučilištu za javnu službu tom prigodom je ljetos odlikovano 69 peršonov, med njimi i Petrovišćanka, predsjednica lokalne organizacije Črljenoga križa, Ildika Pataki-Hogya.

Slavljenici čestitaju dr. Zsigmond Göndöcs, predsjednik, i István Kardos, glavni direktor Ugarskoga Črljenoga križa

Za istaknutu djelatnost i mnogoljetnu uspješnu organizaciju darovanja krvi je slavljenica državno priznanje primila od dr. Zsigmonda Göndöcsa, predsjednika, i Istvána Kardosa, glavnoga direktora Ugarskoga Črljenoga križa, zadnjega petka pretprošloga miseca. Spomen-medaliju u srebru i pero Charlesa Dickensa, engleskoga književnika, s graviranim imenom nagradjene osobe, svako ljetu more dobiti samo jedna aktivistkinja u svakoj županiji. Lani dobitnica toga odličja je bila u Željeznoj županiji Petrovišćanka, ka od 2000. ljeta je predsjednica Črljenoga križa u rodnom joj selu, ali je angažirana u ovoj humanitarnoj organizaciji jur od svojega ditinstva, a završila je i stručnu školu za medicinsku sestru. Jedno vrime je djelala u samboteliskom špitalju u svojoj profesiji, a sad je jur dugoljetna asistentica uz zubara u Sambotelu. – Veliko mi je bilo presenećenje ovo odličje, jer samo u Budimpešti na svetačnosti sam shvatila, kako sam visoko čašćena. Smatram to jedinstvenim priznanjem za moju petnaestljetnu službu i pravoda se jako veselim tomu – je rekla ganutljivo slavljenica. Črljeni križ u Petrovom Selu trenutačno broji 87 članov, posebna im je zadaća pomoći starijim osobam i siromahom. U njevu oblast

pada organiziranje Dana penzionistov, i nije malo dugovanje da u Petrovom Selu kih 90 ljudi živi u starosti iznad 70 ljet. Oni svi dobiju pred svetki božićni paket, ako je potrebno, znaju prirediti i zvanarednu pomoć i humanitarne akcije. U ljeti 3-4 puta je davanje krvi, onda se mobiliziraju stalni ljudi ki svenek rado daju vlašću ruku za pomoć. Petrovski Črljeni križ ima i članarinu od 600 Ft, to nije velika svota, ali i različiti mjesni privatniki, kulturne grupe rado pomažu u sponzoriranju. Za Božić su aktivisti Črljenoga križa u Pinčenoj dolini raznosili oko sto paketov. Za zlatni jubilej hištva u ovom selu parom takaj čestita s malim darom Črljeni križ. A što najviše fali, po riči predsjednice, to je školska ali omladinska organizacija Črljenoga križa, ka bi znala jerbati i dalje nositi

svu ovu aktivnost, ovo lipo volontersko djelovanje. Ufamo se da i na to nećemo morati dugo čekati!

Tiho

Bogatstvo...

Marijan Polić sa svojom bakom u vršendskoj Šokačkoj kući

Predstavljen Hrvatski kalendar 2016

U višenamjenskoj dvorani Croatica Kft.-a, u organizaciji Izdavačke kuće Croatica i Medijskoga centra Croatica, početkom prosinca 2015. godine predstavljen je Hrvatski kalendar 2016. Izdanje su, uz razgovor, predstavile glavna urednica štiva, ujedno glavna i odgovorna urednica Medijskoga centra Croatica Branka Pavić Blažetin te novinarka spomenute medijske kuće Kristina Goher. Pozivu se odazvalo mnoštvo znatiželjnih, među inima prvi tajnik Veleposlanstva Republike Hrvatske Berislav Živković, glasnogovornik hrvatske manjine u Mađarskome parlamentu Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gudan, ravnatelj Izdavačke kuće Croatica Čaba Horvath, voditelj HDS-ova Ureda Jožo Solga te, ne u posljednjem redu, lektor i autor pojedinih napisa Kalendara Živko Mandić.

Kratka šetnja kroz Hrvatski kalendar 2016

Kalendari u životu Hrvata u Mađarskoj imaju dugu tradiciju izlaska, koja se nastavlja i u ovome tisućljeću. Od 1991. do 1995. godine godišnjak izdaje Savez Hrvata u Mađarskoj, što poslije preuzima Zemaljska samouprava Hrvata u Mađarskoj, odnosno Hrvatska državna samouprava. Od 2000. godine ga tiska Izdavačka kuća Croatica, te od 2003. godine uređuje Branka Pavić Blažetin. Hrvatski kalendar 2016 potpisuje i uređivački odbor Stipan Balatinac, Bernadeta Blažetin, Timea Horvat, Kristina Goher i Luca Gažić, nakladnik je Čaba Horvath, ravnatelj Croaticice, računalni slog Katalin Berencsi Zámbo, a kalendarij je priredila Eva Filaković. U godišnjaku, na dvjesto dvadeset i šest stranica, objavljeni su napisi autora Hrvata u Mađarskoj, o kulturnome, vjerskome, povijesnome, etnografskome, društvenom i političkome životu hrvatske manjine u Mađarskoj u 2015. godini, te osamdesetak stranica fotografskih prikaza prošle godine. Kako Hrvatski glasnik i Radio Croatica tako i Hrvatski kalendar traži i pokušava pronalaziti putove do najmlađih čitatelja. Tako kalendarijski dio godišnjaka krasi najbolji ostvaraji Croatiadina 18. Nagradnog likovnog natječaja 2015. „Čarobni vrt“ i „Europa u dječjim očima“, što je uređila suradnica HDS-ova Ureda Eva Molnar Mujić, a grafički oblikovala Croaticina djelatnica Anna Kondor. Također su objavljeni i učenički radovi I. turnusa X. državnoga kampa hrvatskoga jezika i kulture 2015, u Pansionu Zavičaj, u Vlačićima na otoku Pagu, što je organizirala Hrvatska državna samouprava.

Hrvatski je kalendar najčitanije štivo Hrvata u Mađarskoj, govorimo često. No je li uistinu najčitanije ukoričeno izdanje Hrvata u Mađarskoj? Urednica Branka Pavić Blažetin smatra da jest. Po tome koliko se primjeraka naruči Hrvatskoga kalendara, zaista je najčitanije štivo Hrvata u Mađarskoj. Do dana kada je razgovor vođen, naručeno je 1997 Kalendara. Nijedna hrvatska knjiga ne tiska se u toj nakladi (od dvije do tri tisuće primjeraka godišnje), hrvatski se naslovi tiskaju najčešće u tristo primjeraka. Zahvaljujući i izdavaču Croatica Kft.-u, on neprekidno izlazi te s pomoću

naručitelja, naših hrvatskih samouprava, on dopire u hrvatske domove. Hrvatski je kalendar ujedno i jedinstven medijski prostor Hrvata u Mađarskoj jer bilježi sve ono što se događa s nama ili oko nas. No koliko je hrvatska zajednica svjesna toga da Hrvatski glasnik i Radio Croatica, to jest Medijski centar Croatica, jesu glasila Hrvata u Mađarskoj i također bilježe događaje te zajednice, to je drugo pitanje. Također je upitno koliko osjećamo svojom dužnošću širiti Hrvatski kalendar. Ili jesmo li dužni? Urednica Pavić Blažetin istaknula je da smo dužni to raditi, jer ako nećemo mi raditi, to neće raditi nitko drugi. Posebno je naglasila kako Hrvat koji drži do sebe, treba biti pretplatnikom Hrvatskoga glasnika, bez obzira je li ga voli ili ne voli. Jer ako taj tjednik dolazi svakoga tjedna u njegovu kuću i njegovo dijete vidi kako on Glasnik vadi iz poštanskoga sandučića te je na njegovome stolu, to je zapravo dio odgoja, obrazovanja ili dio vezivanja uza zajednicu... a ista je priča i o Hrvatskome kalendaru.

Publika predstavljanja

Uređivanje godišnjaka započeto je u nikad težim uvjetima, jer na natječaju Fonda ljudskih potencijala Ministarstva ljudskih resursa izdanju je dodijeljeno tek sto tisuća forinti. Preostali dio tiskarskih troškova osigurava izdavač. Hrvatski kalendar 2016 prodaje se po tisuću forinti. Simbolična cijena, zar ne? Uspoređujući s cijenama knjižnoga tržišta današnjice i po cijeni i po tiraži trebamo biti ponosni na naše izdanje. Budući da se naslovi popularnijih autora tiskaju u tome primjerku, a cijena je jednoga romana ili pjesničke zbirke oko tri ili četiri tisuće, bez fotografija! I ne u posljednjem redu, autori su, kako volimo reći, „naši ljudi“.

Dragi čitatelju, ne preostaje Ti ništa drugo nego da ga naručiš, a ako ga već imaš u svojoj kućnoj knjižnici, da čitaš Hrvatski kalendar 2016, i da budeš pretplatnikom jedinoga tjednika Hrvata u Mađarskoj, Hrvatskoga glasnika.

Kristina Goher

Slavistički večer s gastronomijom, predavanji i tamburom

Zapadnougarsko sveučilište Sveučilišno središte Savaria jur desetljeća dugo čuva u svojem krilu Institut za slavensku filologiju, točnije odsjeke za ruski, slovenski i hrvatski jezik i književnost. Svi studenti i predavači, profesori potrošu ovde svoje dane kot u jednoj velikoj obitelji, ovako je bilo i moguće da Rusi, Slovenci i Hrvati skupa su pozivali na stručni slavistički večer, koji je pak bolje prepoznatljiv po zabavi, druženju nego po svojem ozbiljnom karakteru. Nije to bilo drugačije ni na početku prošloga miseca, jednoga četvrtka, još pred ispitnim rokom, kad mala prostorija gor nije mogla primiti sve goste, sadašnje i bivše studente u lipom broju i domaćine, tj. organizatore ove tradicionalne priredbe.

– Svenek je radost i veselje kad naši odsjeki držu stručne večere, stručne dane i zato mi je osobno drago da Institut za slavensku filologiju od ljeta do ljeta nudi bogati program na stručnom večeru, predstavljajući različite segmente hrvatske, slovenske i ruske kulture, i kad imamo priliku naše studente upoznati i s neke druge strane – je pozdravio s timi riječi sve nazočne Attila Katona, zamjenik dekana ove ustanove. Temelj-kamenac opuštene atmosfere su položili veljek na početku programa dvi žene s gitarom, po imenu „Duo dve gitari“ iz Budimpešte, ke su na profesionalni način izvele ruske šanzone, narodne jačke, muzički obradjene štrofe velikih ruskih piscev. Potom su dvi profesorice govorile o doživljaji, i istraživanju ruskoga književnika Borisa Pasternaka, na Sveučilištu Kalifornije, kamo su sa stipendijom zašle. Zanimljiv je bio hrvatski kviz pod peljanjem profesora dr. Tomislava Krekića, a čuli smo i o fantastičnom ljetnom seminaru slo-

venskoga jezika u Ljubljani. Šlag na torti s našega gledišta je bila izvedba hrvatskih i slovenskih melodijov privrimenoga jačkarnoga zbora u muzičkoj pratnji. Tambura je trgala žice, a Bebekova legendarna pjesma *Laku noć, svirači* je šartala spektakl, dokle druga jačka *Regiment po cesti gre* i četvrta slovenska jačka *Mi se imamo radi...* je već skupa otpjevana s publikom. Thompsonova *Lijepa li si pravoda* nije mogla biti izostavljena iz repertoara ka je pak i zatvorila jačkarni vijenac hrvatskih i slovenskih profesorov, sadašnjih i bivših studentov spomenutih katedrov. Potom su se kušali pri obilnom stolu različiti kulinarski specijaliteti, a zahvaljujući novom lektoru Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Denisu Nyáriju, s gutljajem slavonskoga žganoga imali smo sriću i nazdraviti.

Tiho

Hrvatsko-slovenski jačkarni zbor

BIKE – Kako je s nami vist podilio Janoš Virag, predsjednik mjesne Hrvatske samouprave, ove subote će se Hrvati dotičnoga varoša debelo svečevati pri svojem 12. Hrvatskom balu. Od 18.30 uri se čekaju gosti u Restoranu „Fürdő“, a pri kulturnom programu nastupa hrvatski jačkarni zbor Danica. U polnoći se dilu tombole, a goste zabavlja Freya band iz Letinje.

KOLJNOF – Koljnofsko hrvatsko društvo srdačno poziva na svoj tradicionalni Hrvatski bal, 9. januara, u subotu, u Restoran „Tercia“ (Koljnof, Šopronska ulica 54). Prijem gostov je od 19 uri, potom pozdravne riječi, a bal otvaraju tamburaški sastav Bondersölj i ženska klapa Golubice. Za odličnu zabavu je odgovoran petrovski Pinka-band.

Županijski dan Hrvata priređen u Novom Selu

U organizaciji Hrvatske samouprave Šomođske županije, 18. prosinca 2015. godine, u mjesnom domu kulture priređen je Županijski dan Hrvata. U sklopu programa nazočni mogli su čuti predstavljanje Hrvatskog kalendara 2016. i Medijskog centra Croatica te časopisa Zornice nove, a polaznici lukoviškog vrtića također su pripremili kratki božićni program, nastupio je martinački ženski pjevački zbor „Korjeni“, a bilo je i kazivanja stihova. U drugom dijelu večernjeg programa slijedilo je izvješće o ovogodišnjem radu Hrvatske samouprave Šomođske županije.

Na početku programa Krištof Petrinović, obnašatelj dužnosti voditelja Hrvatskoga kulturnog i sportskog centra «Josip Gujaš Đurčin», pozdravio je nazočne, te zamolio Milicu Klaić Taradija, urednicu vjerskog časopisa Zornica nova, da predstavi časopis koji je u 2015. godini izašao tri puta. U nastavku programa, Branka Pavić Blažetin, glavna i odgovorna urednica Medijskog centra Croatica, u prvom je dijelu programa predstavila godišnjak Hrvatski kalendar 2016 i djelatnost Medijskog centra Croatica, u koju se ubraja i tjednik Hrvatski glasnik, online portal www.glasnik.hu, ulazni portal MCC-a mcc.croatia.hu, Internetski radio Croaticu te portal www.radio.croatia.hu, jednako kao i dva Fejsova profila, profil Hrvatski glasnik i profil Radio Croatica. Tako su slušatelji mogli dobiti detaljniji opis o radu Medijskoga centra Croatica. Potom je nastupio zbor Hrvata okolnih naselja. Slijedio je nastup djece iz lukoviškog vrtića, koja su s pomoću svoje odgojiteljice pripremila božićni program s pjesmama i plesom. Nastup martinačkoga ženskoga pjevačkog zbora „Korjeni“ uz pratnju lukoviškog Orkestra „Drava“ očarao je gledateljstvo prekrasnim božićnim pjesmama. Završna točka prvoga dijela programa bilo je kazivanje stihova, pod naslovom „Moje veselje“. U drugom dijelu večernjega program čuli smo izvješće o ovogodišnjem radu Hrvatske samouprave Šomođske županije, što ga je podnio predsjednik Samouprave Jozo Solga u nazočnosti svih zastupnika. U svom govoru istaknuo je da za lanjski rad Samo-

Polaznici lukoviškog vrtića

Zastupnici Hrvatske samouprave Šomođske županije

uprava je dobila 89 bodova te je nabrojio sve ostvarene priredbe uz potporu Hrvatske samouprave Šomođske županije, primjere: sudjelovanje na Dravskom proljeću, Državno hodočašće u Drvljancima, tradicionalni KUP podravskih ribiča, Podravsko hodočašće u Molvi, Hrvatski ljetni festival u Potonji i Brlobašu te mnoge druge. Nakon kulturnog programa i izvješća slijedila je zajednička večera i plesanica uza svirku Orkestra „Drava“. Programi su ostvareni uz potporu Ministarstva ljudskih resursa, Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, Saveza Hrvata u Mađarskoj i Zajednice podravskih Hrvata.

Luca Gažić

Martinački ženski pjevački zbor „Korjeni“

Mala stranica

DOBRO DOŠLI U 2016.

2016

Svake godine kada otkuca ponoć 31. prosinca, zakoračimo u novu godinu. Taj se događaj po cijelome svijetu obilježava, neki ga proslave u društvu svojih prijatelja, neki u obitelji ili svojih voljenih. Bilo gdje ste proveli Staru godinu i proslavili Novu, vjerujem da ste to činili s velikim osmijehom na licu, jer slijedi opet jedan početak s mnogo planova i nade. U tome razdoblju često razmišljamo što

će nam donijeti nova godina i što je ono što želimo mijenjati u svome životu. Ako vam je lanjska godina bila dobra, nova vam može biti još bolja. Svi imamo boljih i lošijih dana, tako i mjeseci i godine, najbolje što možemo učiniti na početku godine da smo optimisti. Zakoračimo li u novu godinu, razmišljamo o stvarima koje bismo mogli poboljšati. Netko želi smršavjeti, netko više učiti, netko želi više vremena posvetiti sebi, to su novogodišnje odluke koje ovise ponajviše o nama. Nema ništa loše u postavljanju određenih ciljeva, ali ako pretjeramo, možemo se jako razočarati. Zbog toga treba pametno odabrati odluke. Izabrati takve od kojih će vam godina biti još bolja. Najbolja je odluka da ušutkaš „sumnju“ koja ti govori da štogod ne možeš ili nećeš uspjeti, prestani sumnjati u sebe, i mnogo toga što si zaželio ispunit će ti se. Ako nešto ne možeš ispuniti, nemoj ni obećavati jer ćeš iznevjeriti i sebe i ostale. Ako si se prema nekomu ponijela ružno, iskreno se ispričaj, i odmah ćeš se i ti bolje osjećati.

Zimske zagonetke

Ona ima bijelo lice,
selice otjera ptice.
Od jeseni do proljeća
stalno traje njena sreća.

Na početku čim se rodi,
dvanaestero braće vodi.
Na kraju života svoga
nema više nijednoga.

Mene svatko rado skuha,
nisam mlijeko, nisam juha.
Malo cvijeta, malo vode –
da što prije bolest ode.

Na brdo ih moraš vući,
pa se voziš pjevajući.
Uzalud ti visok brijeg
ako nije pao snijeg.

Oko vrata on se smata,
nije lančić ni kravata.
Kada dođe strašna zima,
svak' bi htio da ga ima.

RECEPT ZA SREĆU

(Nepoznati autor)

Potrebni sastojci:

- dvije vrhom pune šalice strpljenja
- srce puno ljubavi
- dvije šake pune velikodušnosti
- malo osmijeha
- jedna glava puna razumijevanja.

Upute:

Poprskati obilato ljubaznošću i s puno vjere, pa dobro promiješati. Ravnomjerno rasporediti po svom životu i poslužiti svakomu koga sretnete.

„Tradicionalna jela Međimurja” i Pomurja

U okviru Pomurskih jesenskih književnih dana, u Serdahelu je predstavljena knjiga Zvonimira Hranjeca „Tradicionalna jela Međimurja”. Knjiga osim 185 recepata tradicionalnih jela opisuje i gastronomske običaje Međimuraca kroz cijelu godinu, od Vincekova do blagdana Sveta tri kralja. Međimurska jela i kulinarska kultura gotovo je istovjetna s pomurskima pa je serdahelska Hrvatska samouprava smatrala vrijednim predstaviti knjigu i u našem Pomurju. Uz prikaz knjige priređeno je kušanje zavičajnih jela, a u kratkome kulturnom programu sudjelovali su pjevači Izvorne skupine Mura i Tamburaškog sastava „Stoboš”.

Sudionici predstavljanja s autorom (u prvom redu zdesna)

Predstavljanje knjige otvorio je Stjepan Turul, predsjednik serdahelske Hrvatske samouprave, pozdravljajući autora knjige Zvonimira Hranjeca i Josipa Griveca, načelnika Donjeg Vidovca koji je mnogo pomogao da se knjiga objelodani. Nastavio je poigravanjem kajkavskih izraza pomurskih jela: „ono kaj su pri Belevi boci, pri Ferkicevi su žličnaki”, različite izraze povezao je s vjerojatnošću podrijetla ovdašnjih Hrvata, o čemu postoje različita mišljenja. Knjigu je predstavila vijećnica Bernadeta Blažetin i usporedila je opise međimurskih običaja s pomurskima iz knjige Edite Kerecsényi „Povijest i materijalna kultura pomurskih Hr-

Pomurske su kuharice priredile kušanje jela.

vata”. Autor je govorio o sakupljačkom radu i o razlozima zbog čega je kanio objaviti knjigu recepata međimurskih „sokačica”. – U svakom su mjestu nekada bile poznate jedna, dvije, a katkad i tri sokačice za koje se pouzdano znalo da su spremale najbolja jela. One su bile cijenjene u svakoj sredini i u svakoj prigodi. Njih se pozivalo na najvažnije događaje, a gotovo uvijek na svadbe. Nažalost,

sokačicama do danas nije podignut nijedan spomenik, niti napisana ijedna knjiga, a sjećanja polako blijede. To je bio razlog da sam pokrenuo projekt kako bi očuvao barem dio tradicije u pripremanju jela našeg kraja – rekao je gospodin Hranjec. Knjiga Tradicionalna jela Međimurja – Recepti međimurskih sokačica nastala je s pomoću suradnika, posebno treba istaknuti međimurske sokačice, koje su darovale svoje recepte i time omogućile očuvanje dijela naše tradicije, načine pripremanja jela. U knjizi je 185 recepata popraćenih izvrsnim fotografijama Siniše Novaka i Slobodana Cerovca, u uređivanju su sudjelovali Slađana Herman, vrsna kuharica, Josip Šimunko, novinar, esejist, međimurski studenti, Denis Hranjec središao je zapise, te Iva Blagus i Tina Grivec lektorirale tekstove. Veliki su doprinos projektu dali i suradnici Vedrana Lukša, Marina Ivelić i Josip Grivec, načelnik Donjeg Vidovca. Sakupljanje građe trajalo je više od godinu dana, autor je posjetio kuharice, tražio recepte napisane rukopisom. Nazivi jela su napisani na kajkavskome narječju, a recepti na književnome jeziku kako bi bili razumljivi svim kuharicama koje će se zanimati za izradbu nekih jela. Autor razmišlja i o proširenju izdanju ili o drugoj knjizi u koju bi uvrstio recepte s područja lijeve strane rijeke Mure.

beta

Recept iz knjige:

Domaća kukuruzna zlevanjka, recept Marije Malek iz Goričana

Sastojci: 500 ml kiseloga mlijeka, 250 g kiseloga kravljeg sira, 2 jaja, 100 g otopljenog maslaca, 60 g šećera, 300 g kukuruznog brašna, 200 ml kiselog vrhnja, 200 ml slatkog vrhnja.

Priprema: Sve sastojke, osim vrhnja, zajedno pomiješajte u jednoličnu smjesu.

Ulijte smjesu u posudu za pečenje, ali prije pečenja posudu namažite s malo masti. Slatko i kiselo vrhnje pomiješajte, stavite na smjesu te pecite 30 minuta u pećnici zagrijanoj na 190 stupnjeva.

Knjiga „Tradicionalna jela Međimurja”

U spomen

Ode nam Tuna

Vijest me je stigla iznenada... Premda je bolovao više godina, pa se zapravo i moglo očekivati. Ali – na to se ipak nikad ne možeš pripremiti. „Preminuo je Antun Vidaković“... Ode on i ostade za njim praznina. U mislima, u srcu, u duši – u životu svih nas, koji smo ga voljeli i poštovali.

Tko je On bio? Utemeljivač i ravnatelj Hrvatskog kazališta u Pečuhu, vrsni plesač, koreograf, osnivač galerije Čopor(t)-Horda, drug, prijatelj... Čovjek pun životne radosti, veselja, koji je uvijek bio spreman pomoći svakomu tko mu se za to obratio, čovjek u stalnom pokretu, koji juri, radi, organizira, dogovara se, sređuje stvari – jedan pravi živi perpetuum mobile. (Zbog toga nas je i toliko pogodila već i sama njegova bolest. Jednom čovjeku, čiji je život sam pokret, da izgubi baš tu osobinu – to je užasno. Ni zamisliti ne znam kako se uspio ipak duševno boriti s tim.)

Prisjećam se kako sam ga upoznao. Prvi put dolazim u Hrvatsko kazalište, u klub. Još ga ne poznajem, nov sam u Pečuhu, uopće u državi. U klubu stare zgrade Hrvatskog kazališta nalazim samo njega. Sjedi u kutu i čita novine. Pitam ga za ravnatelja. Oči mu iskre fakinski, kako mi pokazuje vrata nasuprot, s natpisom „ravnatelj“. Pokucam na vrata, pa ih nesigurno otvaram. Maleni je ured prazan. Osvrćem se zbunjeno, kada se on diže sa stolca i sa šeret-skim osmijehom na licu kaže: „Evo, dolazim!“

Taj prvi susret ga je točno prikazao. Uvijek dobre volje, uvijek spreman na šalu, čovjek čije srce ne poznaje taštinu i zlobu.

Rad. Dobar rad je uvijek cijenio, a to i tražio. Makar koliko je to bilo teško (jer je bilo slučajeva), s njim je uvijek bilo dobro raditi. Unosio se sav u koreografije, u dijelove predstava, koje je on postavljao. Znalo se kada je on radio. A osim toga i kao ravnatelj uspio je (čini mi se da to njemu uopće nije bilo teško) ostati čovjekom. Mnogi smo dolazili k njemu za ovakvu-onakvu pomoć, savjet, i uvijek je znao nekako pomoći; makar je imao samo dobru riječ. Pravo mu budi: Kazalište i nije bilo neka štura ustanova, bilo je kao neka velika obitelj, a Tuna je bio naš „bačo“.

Naravno, kao i svi koji stvaraju nešto dobro i lijepo, i on je imao svoje protivnike, neprijatelje. Ali u jedno sam siguran: ako ga i nisu voljeli, ali su ga svi poštovali. Zbog znanja, zbog njegova rada, ali prije svega zbog njegove ljudskosti. Jer, u ovom našem ludom i nemilosrdnom dobu on je sačuvao tu, možda jedinu pravu vrijednost. Da. Bio je jedan od rijetkih koji se mogu nazvati ČOVJEKOM, sve s velikim slovima.

A sad ga nema. Otišao je. Ostade samo praznina u srcu, duši, mislima, životu. Vrijeme teče dalje, kao i do sada, mi radimo, obnašamo svoju dužnost, glumimo, pravimo predstave... ali praznina ostaje. Jer... Ode nam Tuna...

Rafael Arčon

Hrvati iz Bosne i Hercegovine u Koljnofu i Šopronu

Na poziv Hrvatske samouprave Šoprona su u adventsko vrijeme posjetili Gradišće i Hrvati iz Bosne i Hercegovine. Hrvatsko kulturno društvo Napredak Podružnice Vitez održalo je koncert u šopronskoj i koljnofskoj crkvi, a u mjesnom domu kulture obradovali su Koljnofce i svojim bogatim kulturnim programom. Kako nam je rekao predsjednik Hrvatske samouprave dr. Franjo Pajrić, velika grupa Hrvatov iz centralne Bosne, pod peljanjem legende Zorana Kupreškića, upoznala se je sa znamenitosti cijele okolice, a zvana toga pravoda je pohodila i koljnofski Etnomemorijalni centar „Kume“.

Foto: Zoran Kupreškić

KERESTUR – Kulturno društvo Kerestur 9. siječnja priređuje Keresturski mali nogometni kup na koji očekuju prijave iz cijele regije i izvan nje. Prijaviti se može do 5. siječnja 2016. kod osobe poveznice Eržebet Kovač Deak na e-mail adresi: deak-erzsi@gmail.com.

KERESTUR – Dobrovoljno vatrogasno društvo sela Kerestura i Kulturno društvo Kerestur, u okviru natječaja Ministarstva poljoprivrede i seoskog razvoja, uspjeli su nabaviti po jedan mali autobus od devet sjedala. Prema izvješću predsjednice Kulturnoga društva Eržebet Deak, obje će civilne organizacije novo vozilo iskoristiti za svoje kulturne i športske programe, naime tamburaški sastav, kulturne skupine i pjevački zborovi često nastupaju na raznim mjestima i mali autobus mnogo će pomoći pri putovanju, odnosno u organizaciji raznih programa.

Betlehemari u Santovu

Betlehemari prije hrvatske polnočke u župnoj crkvi

Tradicijski običaj betlehemara u Santovu se njeguje do naših dana. U dva dana uoči Božića, 21. i 22. prosinca, skupina betlehemara, sastavljena od učenika Hrvatske škole, ujedno polaznika hrvatskoga vjeronauka, radosno navještajući Isusovo rođenje s pastirskom igrom i božićnim pjesmama, obišla je šezdesetak santovačkih hrvatskih domova, gdje je vrlo lijepo primljena, pogošćena i darivana. Ove su ih godine pratili roditelji Joza Tomašev i Ilija Stipanov. S obzirom da je s Božićem počela hrvatska crkvena godina, redovita pastirska igra ove godine izvedena je u župnoj crkvi pred hrvatsku polnočku, a betlehemarima je u pjevanju pomogla i skupina djevojaka. Betlehemare je i ove godine pripremila vjeroučiteljica Katalin Molnár Tomašev.

Snimke: S. B.

U pjevanju je pomogla i skupina djevojaka.

BAŠKUT – Već po dugogodišnjem običaju, razdoblje pokladnih zabava u Bačkoj i ove se godine otvara baškutskim prelom. Naime, tamošnja Kulturna udruga bunjevačkih Hrvata 9. siječnja priređuje već tradicionalno Bunjevačko prelo s namramkom, koje će se održati u mjesnoj priredbenoj dvorani, s početkom u 19.30 sati. Ove će godine goste zabavljati dušnočki Orkestar „Zabavna industrija“, a ulaz je slobodan.

Večeras je naša fešta...

Vrijeme je da dostojno proslavimo prijelaz u novu godinu, a vrijeme je i karnevala, vrijeme je zabave! Neka bude NAŠA FEŠTA 15. siječnja 2016. godine, u samome središtu glavnoga grada, a to je Duna Palota (Budimpešta V., Zrínyi u. 5).

Zabava od 19.00 sati do rane zore uz dobru svirku osječkoga tamburaškog sastava Džentlmeni i gradišćanskog sastava Koprive. Kulturni program: KUD Marica iz Salante, budimpeštanska Hrvatska izvorna skupina.

Hrvatska samouprava grada Budimpešte poziva sve Hrvate, ljude dobre volje, željne zabave na tradicionalnu Hrvatsku večer!

Ulaznica s večerom: 4000 Ft (srednjoškolcima i studentima s večerom 2000 Ft, bez večere besplatno).

HRVATSKA
SAMOUPRAVA PEČUHA I
OGRANAK MATICE
HRVATSKE U PEČUHU
POZIVAJU VAS NA

HRVATSKI BAL

**15. 1. 2016. - Petak
19 sati**

**HOTEL LATERUM -
(PÉCS HAJNÓCZY U. 35-39)**

Ulaznice:

5000 ft/osoba, uz večeru -
švedski stol

Informacije:

Jozo Hári
06-20-288-6053

**SVIRA:
GASO
BAND
Virovitica**

Prodaja ulaznica:

Školski centar Miroslav Krleža
Hrvatski klub August Šenoa

design by ba